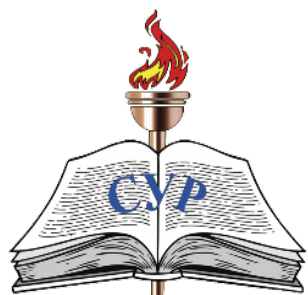

Засуджуємо звірства російської федерації над мирним українським народом!

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXXV-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 21-22/ Листопад 2025 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В РУМУНІЇ ТА 35-РІЧЧЯ СУР

19 листопада у Парламенті Румунії відбулися урочистості з нагоди Дня української мови в Румунії та 35-річчя від заснування Союзу українців Румунії - двох подій, що мають особливе значення для спільноти. На захід завітало понад 500 учасників: члени СУР, представники румунської та української влад, партнери з освітніх і культурних інституцій, а також численні друзі української мови.

Голова СУР, депутат Микола-Мирослав Петрецький, який відкрив урочисте зібрання, підкреслив, що цей день є одночасно святом мови, ідентичності та спільної історії, яку українці Румунії творили протягом трьох з половиною десятиліть. Він наголосив, що розвиток громади став можливим завдяки підтримці Румунської держави, далекоглядності політичних лідерів та наполегливості самих українців.

Микола-Мирослав Петрецький звернув увагу на те, що упродовж часу СУР міг покластися на багатьох людей, які допомогли громаді стати помітною не лише в межах країни, а й на міжнародному рівні. Серед них – політики, що створили умови для вільного прояву етнічної, культурної та мовної ідентичності, а також українці з усіх регіонів Румунії, які зберегли вірність традиціям і наполегливо працювали для розбудови своєї спільноти.

Він згадав, що українська громада протягом десятиліть залишалася згуртованою, будувала школи й церкви, підтримувала мову, передавала дітям народні пісні, танці та звичаї. Голова СУР підкреслив: вірність українців Румунській державі завжди поєднувалася з повагою до спадщини предків, а шлях громади був би неможливий без підтримки вчителів, директорів навчальних закладів, інспекторів, представників місцевої та центральної влади, інших національних меншин і румунського суспільства загалом.

Представник українців у Парламенті Румунії нагадав, що 35 років тому українська спільнота була молодого, сповненою ентузіазму та великої мрії – створити сильну організацію, здатну об'єднувати людей у демократичній і європейській державі. Попри труднощі, зради окремих лідерів та складні часи, переважна більшість громади залишилася вірною ідеалам, а сила й витривалість українців стали основою стабільного розвитку СУР.

Завдяки цій відданості Союз став однією з найпотужніших національних структур у Румунії. Голова СУР зазначив, що сьогодні організація бере участь у формуванні законодавчих ініціатив, має представництво в усіх повітах з компактним проживанням українців, об'єднує громаду незалежно від конфесійних чи регіональних відмінностей і пропонує широкий спектр інструментів для захисту прав та ідентичності.

Микола-Мирослав Петрецький також наголосив на важливості транскордонного співробітництва. Лише за останні чотири місяці СУР сприяв укладенню 29 партнерських угод між органами влади чи навчальними закладами Румунії та України, розширивши коло співпраці й зміцнивши зв'язки між двома державами. За його словами, Союз дедалі більше утверджується як міст, що поєднує громади, країни та європейські цінності.

Наприкінці свого виступу голова СУР подякував кожному члену української громади за підтримку протягом цих років. Він підкреслив, що саме завдяки їхній праці, відданості та активній участі спільнота стала сильнішою, а Румунія – ближчою до ідеалів культурної рівності, толерантності та європейської інтеграції.

Святкування у стінах Парламенту стало підтвердженням того, що українська спільнота Румунії – зріла, об'єднана та сповнена сил рухатися вперед.

Її історія продовжується, а попереду – нові можливості та здобутки.

Нікушор Дан обговорив з Володимиром Зеленським мир і безпеку в регіоні

Президент Румунії Нікушор Дан провів телефонну розмову з Президентом України Володимиром Зеленським, під час якої сторони обговорили поточну безпекову ситуацію, оборонну співпрацю та кроки, необхідні для досягнення тривалого і справедливого миру в Україні.

Про це глава румунської держави повідомив на платформі X, зазначивши:

«Сьогодні провів змістовну телефонну розмову з Президентом України Володимиром Зеленським щодо поточної ситуації з безпекою та необхідності активізації зусиль для досягнення тривалого і справедливого миру в Україні. Україна повинна виграти цю війну, оскільки бореться за безпеку Європи та за наші спільні цінності».

Президент Нікушор Дан також підкреслив, що сторони домовилися продовжити роботу над зміцненням стратегічного партнерства між Румунією та Україною, яке має ключове значення для стабільності в регіоні Чорного моря.

У ході розмови Володимир Зеленський поінформував румунського лідера про поточну дипломатичну ситуацію та наслідки постійних російських ударів по території України. Президенти обговорили можливі спільні кроки, які могли б змусити Росію повернутися до реалій міжнародного права та припинити агресію.

Особливу увагу приділено питанням оборонної допомоги та співпраці.

«Говорили й про подальшу оборонну допомогу Україні та наші потреби в посиленні ППО, а також про важливість ініціативи PURL. Обговорили й оборонну співпрацю – наші спроможності й засоби, які ми готові експортувати до Румунії, та проекти, які можемо разом реа-

лізувати в межах інструменту SAFE. Маємо хороший потенціал для партнерства й однаково зацікавлені в його реалізації», – своєю чергою написав Президент України на платформі X.

Володимир Зеленський запросив Президента Румунії відвідати Україну. Команди двох країн уже працюють над підготовкою майбутнього візиту, який, за словами сторін, має забезпечити конкретні результати у сфері безпеки, оборони та гуманітарного партнерства.

Розмова між двома президентами стала черговим підтвердженням того, що Румунія залишається одним із найнадійніших союзників України у її боротьбі за свободу, мир і стабільність у Європі.

Василь КАПТАРУ

Румунія, Україна та Молдова — разом у Виконавчій раді ЮНЕСКО: трикутник співпраці зміцнює голос регіону

Під час 43-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО, яка відбулася в Самарканді (Узбекистан), до складу Виконавчої ради організації на 2025–2029 роки були обрані Румунія, Україна та Республіка Молдова. Це рішення стало важливим дипломатичним успіхом для всього регіону та підтвердженням того, що три сусідні країни, об'єднані спільними цінностями та історичними зв'язками, здатні спільно формувати сучасний гуманітарний простір Європи.

Для Румунії це обрання є визнанням постійної відданості принципам та цілям ЮНЕСКО в галузі освіти, науки, культури та комунікацій. Після завершення мандата Сімони-Мірели Мікулеску на посаді Президента Генеральної конференції, новий мандат Румунії у Виконавчій раді підтверджує її репутацію стабільного європейського партнера, який активно сприяє діалогу, обміну знаннями та міжнародному співробітництву. Міністерка закордонних справ Румунії Оана Цою зазначила, що разом із Республікою Молдовою та Україною Румунія докладатиме зусиль для захисту культурної спадщини, просування якісної освіти, етичної цифрової трансформації та міжкультурного діалогу.

Україна отримала 137 голосів підтримки, Румунія – 135, а Республіка Молдова – 133. Міністр закордонних справ Андрій Сибіга підкреслив, що це не лише визнання міжнародної довіри, а й символ єдності демократичного світу в

підтримці держав, які поділяють спільні гуманітарні цінності. Українська дипломатія змогла не допустити обрання Росії до Ради, що є важливим сигналом про неприйнятність держави-агресора в керівних структурах міжнародних організацій. Для України членство у Виконавчій раді відкриває нові можливості для зміцнення співпраці у сфері освіти, науки, захисту культурної спадщини, яка страждає від війни, а також для підтримки журналістів і діячів культури.

Для Молдови участь у Виконавчій раді ЮНЕСКО означає подальше зміцнення позицій

Одночасне обрання трьох країн «Одеського трикутника» стало безпрецедентною подією в історії ЮНЕСКО. Уперше Румунія, Україна та Р. Молдова разом представлятимуть свій регіон у найвищому керівному органі організації, зміцнюючи гуманітарну співпрацю та спільно просуваючи універсальні цінності миру, знань і культурного розмаїття.

Румунія, як член Європейського Союзу та партнер, який послідовно підтримує своїх східних сусідів, відіграє ключову роль у цьому форматі. Її досвід у сфері освіти, цифрових технологій, культурної дипломатії та збереження спадщини стане підґрунтям для спільних проєктів із Києвом і Кишиневом. Така співпраця допоможе не лише реалізовувати цілі ЮНЕСКО, але й зміцнити взаємну довіру, підвищити рівень регіональної стабільності та просунути ініціативи зі збереження культурної ідентичності.

Єдність трьох держав у межах ЮНЕСКО має глибокий символічний зміст: у час, коли гуманітарні цінності зіштовхуються з викликами війни, дезінформації та культурної агресії, голос регіону звучить сильніше й упевненіше. Спільна участь Румунії, України та Молдови у Виконавчій раді ЮНЕСКО є доказом того, що культурна дипломатія залишається одним із найпотужніших інструментів миру та розвитку.

Три країни, об'єднані спільною історією, сьогодні формують спільне майбутнє – майбутнє, в якому освіта, культура та наука залишаються основою європейської єдності та взаєморозуміння.

Василь КАПТАРУ

країни на міжнародній арені та підтвердження її ролі як моста між культурами Центральної та Східної Європи. Кишинів наголошує, що співпраця в межах трикутника Румунія–Україна–Молдова сприяє стабільності, безпеці та розвитку освіти й культури в усьому регіоні.

З діяльності голови СУР, депутата Миколи-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО

9 листопада – День української мови у Румунії

У неділю, 9 листопада, українська спільнота Румунії відзначила День української мови – свято, що уособлює любов до рідного слова, шану до культурних традицій і духовну єдність українців. З цієї нагоди голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький, привітав усіх представників спільноти, висловивши вдячність тим, хто береже й поширює українську мову, яка є невід'ємною складовою національної ідентичності.

«9 листопада ми святкуємо День української мови в Румунії – день із глибоким змістом для нашої спільноти та для всіх, хто вірить у здатність слова об'єднувати, зберігати та передавати ідентичність нації».

Цей день офіційно відзначається в Румунії з 2018 року, після того як Парламент прийняв законопроект, який я мав честь ініціювати. Це момент, коли ми підтверджуємо свою повагу до наших коренів і духовної спадщини українського народу.

Українська мова – це більше, ніж засіб спілкування, це наш зв'язок з минулим, вираз

самобутності та культури, які ми передаємо майбутнім поколінням. Це мова великого Тараса Шевченка, яка сьогодні лунає в різних куточках Румунії, несучи далі слово і дух сильного і гідного народу.

Говорити рідною мовою – це гордість і відповідальність. За допомогою неї ми розповідаємо свої історії, висловлюємо свої мрії і виховуємо своїх дітей у повазі до своїх коренів, до батьків і предків, які залишили нам цей скарб. У кожному вимовленому слові відчувається вдячність тим, хто збе-

ріг мову живою в родині, в школі, в церкві і передав її нам як частину своєї сутності.

Освіта рідною мовою залишається однією з найважливіших форм збереження ідентичності. Я радий, що румунська держава підтримує наші зусилля, і сьогодні українська мова є мовою викладання в дитячих садках, у школах, у ліцях і вивчається у трьох університетах Румунії – це доказ поваги та віри в силу культурного розмаїття.

У ці складні часи, коли Україна героїчно захищає європейські цінності перед російською збройною агресією, українська мова стає символом опору, гідності та надії. Я переконаний, що настане день, коли українська стане офіційною мовою Європейського Союзу. Наше майбутнє, без сумніву, є спільним – майбутнє свободи, гідності та солідарності у великій європейській родині.

Вшануймо цей день із вдячністю та згадуючи тих, хто навчив нас перших слів українською мовою. Кожне слово, вимовлене рідною мовою, наближає нас до коренів і нагадує, хто ми є і звідки ми походимо. Водночас воно вказує нам шлях уперед – до єдиної, впевненої та відкритої спільноти, яка зберігає свою ідентичність та з надією дивиться в майбутнє».

Микола-Мирослав Петрецький: престижні ліцеї Марамурешу запровадили вивчення української мови

На тлі тривалої роботи над розширенням можливостей для вивчення рідної мови та підтримки культурної самобутності української меншини в Румунії, голова Союзу українців Румунії (СУР) Микола-Мирослав Петрецький привітав важливу ініціативу, яка стала знаковою для шкільного й громадського життя Марамуреського повіту. Йдеться про відкриття груп з вивчення української мови в низці найавторитетніших навчальних закладів регіону.

За його словами, ця ініціатива стала логічним продовженням багаторічних зусиль, спрямованих на забезпечення права українських учнів навчатися рідною мовою. Водночас вона демонструє ефективність співпраці між освітніми установами, місцевою громадою та представниками національних меншин.

До переліку навчальних закладів, у яких уже функціонують групи з вивчення української мови, увійшли: Національний коледж ім. Драгоша-Воде, Технологічний ліцей «Мармація», Лісотехнічний ліцей та Гімназійна школа ім. Георгія Кошбука в Сігету-Мармацієй. Ці установи відомі високими академічними результатами й сучасною інфраструктурою, що створює учням сприятливі умови для здобуття якісної освіти.

За словами голови СУР, відкриття таких груп стало принципово важливим кроком, адже відтепер учні українського походження можуть поєднувати вивчення рідної мови з навчанням у сильних академічних середовищах. Тут працюють досвідчені педагоги, а рівень підготовки учнів стабільно залишається високим. Таким чином українська мова органічно вписується в освітній процес і знаходить своє природне місце серед інших предметів.

При цьому Микола-Мирослав Петрецький наголосив, що нові групи допомагають виправити дисбаланс, який існував роками. Попри те, що в початкових і гімназійних класах українську мову вивчали близько 3200 дітей, менш ніж 1,5% продовжували навчання рідною мовою в ліцеї. У деяких випадках українські школярі

змушені були переходити на вивчення російської мови, з якою не мали історичного чи культурного зв'язку. Відкриття груп української мови усуває цю аномалію та гарантує дотримання законодавства й європейських принципів щодо захисту прав національних меншин.

Важливу роль у реалізації проекту відіграли шкільна інспекторка з питань української меншини Анжеліка-Вероніка Мікулайчук, директори залучених навчальних закладів, учителі та представники СУР. Попри численні спроби заблокувати створення груп, спільна й наполеглива праця дала результат – групи успішно функціонують і демонструють позитивну динаміку.

Микола-Мирослав Петрецький також висловив подяку місцевим та центральним органам влади за підтримку та послідовне застосування законодавства у сфері прав національних меншин. Разом із тим він звернув увагу на те, що така модель давно працює в інших повітах, де проживають українці, але в Марамуреші її впровадження було невинновардано відкладене, хоча українська громада становить тут близько 6% населення.

За словами голови СУР, створення нових груп – це не лише адміністративне чи освітнє досягнення, а й важливий моральний та ідентифікаційний успіх. Ініціатива підтверджує, що українська мова, культура і традиції можуть гармонійно розвиватися в сучасному європейському освітньому середовищі, побудованому на принципах рівності та поваги до різноманіття.

Він також підкреслив, що Союз українців Румунії й надалі підтримуватиме учнів, батьків та вчителів, сприяючи всім проектам, які спрямовані на збереження української мови не лише в школі, а й у повсякденному житті молодого покоління.

«Цей успіх показує, що коли є воля, співпраця та взаємоповага, освіта рідною мовою стає не тільки можливою, але й зразком найкращої практики для всього румунського суспільства», – підсумував Микола-Мирослав Петрецький.

Румунія готує конференцію з відбудови України: візит представників Центру «Нова стратегія» до Києва

З 2 по 6 листопада представники румунського аналітичного Центру «Нова стратегія» (NSC) перебували з робочим візитом у Києві, де провели низку зустрічей з українськими урядовцями, парламентарями та експертами. Обговорення зосереджувались на безпековій ситуації, перспективах дипломатичного врегулювання війни, розпочатої Росією, стані енергетичної системи, захисті критичної інфраструктури, а також безпеці судноплавства на Дунаї та Чорному морі.

Однією з головних тем стало підготування конференції з відбудови України, яку NSC організовує 11–12 грудня в Бухаресті під патронатом Міністерства закордонних справ Румунії. Захід має на меті підкреслити роль Румунії у відновленні південних регіонів України, розширити транскордонну співпрацю та обговорити інфраструктурні проекти, що зміцнять зв'язки між Румунією, Україною та Республікою Молдова.

Серед тем, які планується розглянути під час грудневої конференції, – енергетика Чорного моря, розвиток відновлюваних джерел енергії, співпраця в оборонній промисловості, залучення людського капіталу до відбудови та реінтеграція ветеранів у суспільство.

Делегацію NSC очолювали Джордже Скутару, генеральний директор Центру, та Катерина Дадіверіна, директорка департаменту «Проекти для України» і президентка

New Strategy Center Ukraine. Під час візиту вони провели зустрічі з Наталією Калмиковою, міністром у справах ветеранів; Альоною Шкрум, першим віцеміністром розвитку громад та територій; Андрієм Кашубою, заступником міністра, відповідальним за морський та річковий транспорт; Ольгою Решетиловою, Уповноваженою з

Центру оборонних стратегій, Інституту економічних досліджень та політичного консалтингу, Центру глобальних досліджень «Стратегія XXI», Українського інституту майбутнього та іншими аналітиками, серед яких – адмірал у відставці Ігор Кабаненко, Михайло Самус, Аліна Фролова, Ігор Бураковський, Андріан Прокіп, Михайло Гончар і Іван Ус.

Центр «Нова стратегія» є одним із провідних румунських аналітичних осередків у сфері оборони, безпеки та зовнішньої політики. Одним із його ключових напрямів є підтримка України у протидії російській агресії, оскільки від результату цієї війни, за словами аналітиків Центру, залежить стабільність і безпека всього Чорноморського регіону, включно з Румунією та Молдовою.

Для посилення практичної співпраці NSC нещодавно створив у Києві New Strategy Center Ukraine – організацію, яка діє відповідно до українського законодавства та сприяє інтеграції України до Європейського Союзу, розвитку транскордонних і безпекових проектів, а також обміну експертними знаннями.

Візит до Києва підтвердив, що Румунія залишається активним і стратегічним партнером України, готовим не лише підтримувати Київ на дипломатичному рівні, а й долучатися до формування конкретних рішень для повоєнного відновлення та розвитку країни.

Василь КАПТАРУ

прав військовослужбовців; Ігорем Безкаравайним, заступником міністра економіки, відповідальним за гуманітарне розмінування.

Відбулися також зустрічі з українськими парламентарями – Юлією Сірко, Вадимом Галайчуком, Віталієм Безгіним і Володимиром Цабалем, які відповідають за питання транспорту, інтеграції до ЄС, місцевого самоврядування та бюджетної політики.

Окрему увагу було приділено оборонній промисловості. Румунські експерти зустрілися з представниками Національної асоціації оборонної промисловості України,

«Освітлюємо день близьких»: збереження традицій та духовної спадщини у Рускові

1 листопада 2025 року за ініціативою місцевої організації СУР у Рускові відбувся захід «Освітлюємо день близьких», приурочений до свята Святого Димитрія – часу спогадів і вишанування тих, хто відійшов у вічність.

Метою події було збереження традицій предків, передання духовного змісту цього дня молодому поколінню та вишанування пам'яті рідних, яких уже немає поруч.

За допомогою колача, старої трайсти та шляху до кладовища учасники символічно відтворили зв'язок між поколіннями та безперервність віри.

Кожен із цих елементів мав особливе значення:

- Колач – символ відданості, пам'яті та єдності між живими і померлими;
- Стара трайста – носій спогадів, поминальний список і дари, що уособлюють зв'язок із минулим;

- Дорога до кладовища – шлях спогадів, туги й роздумів.
- У рамках заходу відбулася презентація

про місцеві звичаї, де розповідалося про символіку колача, квітів і ритуальних жестів – елементів, які формують нашу українську духовну спадщину. Також відбулися дискусії про те, як можна передати традиції у цифрову добу, аби навіть ті, хто перебуває далеко від рідного дому, могли зберігати відчуття зв'язку зі своїм корінням і цінностями спільноти.

Молоді учасники брали активну участь, відкриваючи для себе значення кожного традиційного жесту й навчаючись, як стати промоторами української культури та духовності у своїх громадах.

Діяльність була організована та координувана Крістіною Мікулайчук, бакалавром етнології, у співпраці з Міхаєлою Мікулайчук, вокальним інструктором, та Аною Коржук, секретарем місцевої організації СУР у Рускові.

Завдяки таким ініціативам традиції не лише вишановуються, а й оживають наново приносячи світло, надію та духовну єдність між минулим і сьогоденням, між людьми та поколіннями.

www.rrri.ro

Подвійне свято для українців у Румунії: 35 років діяльності СУР та День української мови, відсвятковані в Палаці Парламенту

У середу, 19 листопада, Палац Парламенту став місцем зустрічі спільноти, об'єднаної навколо української ідентичності, культури та мови, з нагоди 35-річчя заснування Союзу українців Румунії та святкування Дня української мови в Румунії. У події взяли участь понад 500 гостей з країни та з-за кордону. Святкова програма включала цілу низку культурних, офіційних та академічних заходів, які підкреслили важливу роль СУР у суспільному житті Румунії та зміцненні румунсько-українських відносин.

День розпочався відкриттям ювілейної виставки «35 років української ідентичності та культури в Румунії». Філії СУР із різних регіонів країни, а також партнери з України, представили фотографії, публікації, традиційні предмети та матеріали, які відображають історію та культурне розмаїття українських громад. Атмосферу доповнили обмін враженнями, зустрічі та дискусії між учасниками, які з перших годин підкреслили святковий і водночас символічний характер події.

Відкриття урочистої частини в залі «К.А. Росетті» Парламенту Румунії розпочалося з урочистої молитви за померлих у війні та за мир в Україні, а також за упокій душ засновників Союзу українців Румунії. Представники православної, греко-католицької, п'ятидесятницької церков, а також адвентистської церкви сьомого дня промовили молитви, румунською та українською мовами, на знак міжконфесійної солідарності та духовної єдності. Цей особливий глибоко емоційний момент підтвердив міцний зв'язок між українською спільнотою та цінностями миру, людської гідності та міжконфесійного діалогу.

Подія продовжилася виступами румунських та українських офіційних осіб, представників Адміністрації Президента, Парламенту та Уряду, центральних та місцевих органів влади, наукових кіл, релігійних конфесій та культурних організацій Румунії та України.

Виступ голови Союзу українців Румунії Миколи-Мирослава Петрецького став одним із центральних моментів заходу. Очільник СУР розповів про розвиток організації з 1990 року до сьогодні, про подолані виклики та про те, як спільнота зуміла зберегти свою ідентичність, об'єднатися та досягти значного розвитку. Він підкреслив роль СУР як надійного партнера Румунської держави, який активно сприяє просуванню європейських цінностей, політиці внутрішньої стабільності та проєктам міжнародного співробітництва. Також Микола-Мирослав Петрецький представив стратегічні напрямки на майбутнє, які спрямовані як на зміцнення ідентичності української меншини в Румунії, так і на зміцнення відносин з Україною та Республікою Молдова та підтримку їхнього європейського курсу. Водночас голова СУР підкреслив спільні зусилля членів спільноти, місцевих лідерів, представників релігійних конфесій, адміністрації та партнерів з Румунії та з-за кордону, які підтримали розвиток СУР та його утвердження на національному та міжнародному рівнях.

У свою чергу, гості підкреслили внесок СУР до зміцнення міжетнічного діалогу, збереження української мови та культури, а також до розвитку двосторонніх відносин між Румунією та Україною в умовах численних регіональних та геополітичних викликів. Представники Адміністрації Президента та Парламенту Румунії, Уряду Румунії та Кабінету Міністрів України, а також Верховної Ради України, Світового Конгресу Українців та Європейського Конгресу Українців привітали СУР з тридцятип'ятирічною діяльністю та його роллю європейського взірця в управлінні ідентичністю національних меншин.

Президент Румунії Нікушор Дан надіслав привітальний лист українській спільноті Румунії, підкресливши важливість відзначення 35-річчя діяльності СУР та Дня української мови в Румунії в умовах війни, коли солідарність, єдність і співчуття стають надзвичайно важливими. Президент Румунії висловив упевненість, що діалог між Румунією та Україною призведе до європейських рішень щодо прав румунської меншини в Україні, підкресливши при цьому роль української спільноти як прикладу стійкості та відданості європейським цінностям.

(Продовження на 6 стор.)

Василь КАПТАРУ

Подвійне свято для українців у Румунії: 35 років діяльності СУР та День української мови, відсвятковані в Палаці Парламенту

(Закінчення. Поч. на 5 стор.)

У відеозверненні депутат Верховної Ради України, співголова Групи з міжпарламентських відносин з Румунією Олексій Леонов подякував Румунії за гуманітарну, військову та логістичну підтримку України, високо оцінивши сильну та шановану позицію української громади в Румунії та її роль у зміцненні двостороннього стратегічного партнерства.

Своєю чергою, президент СКУ Павло Грод високо оцінив діяльність СУР як європейський приклад демократичного представництва. Він підкреслив внесок організації у збереження української ідентичності, міжетнічний діалог, а також підтримку, надану Україні в роки війни, та подякував Румунії за солідарність, проявлену до українських біженців, за військову, економічну та політичну підтримку.

Присутні в залі румунські офіційні особи, серед яких заступник голови Палати депутатів Адріан Фелічіан Козма та глава Канцелярії прем'єр-міністра Румунії Міхай Журка, а також віцепрем'єр-міністерка з гуманітарної політики – міністерка культури України Тетяна Бережна, відзначили роль української спільноти як містка між Румунією та Україною, а також внесок національних меншин у культурне багатство та демократичний розвиток країни.

Важливим моментом дня стало підписання угоди про партнерство між Тіміською повітовою радою та Чернівецькою обласною державною адміністрацією, що є важливим кроком у напрямку посилення транскордонного співробітництва. Документ закріплює спільні проекти в галузі освіти, культури, економіки та місцевого розвитку на благо громад обох регіонів.

Протягом дня учасники взяли участь у п'яти тематичних панелях, які викликали жваві дискусії про: ідентичність української громади, роль рідної мови, тристоронню співпрацю між Румунією, Україною та Молдовою, різноманітність у державній адміністрації та боротьбу з дезінформацією. Представники академічних кіл, місцевих адміністрацій, експерти в галузі освіти, культури, безпеки та комунікації висловили різні думки, підкресливши сучасні виклики та можливості національних меншин у регіональному та європейському контексті. Обговорювалися збереження української мови через освіту, роль шкіл та університетів, приклади передової практики у транскордонній співпраці, а також необхідність зміцнення демократичної культури, відповідальної комунікації та боротьби з пропагандою в умовах гібридної війни.

Іншим важливим пунктом програми стало підписання понад 20 угод про співпрацю між меріями або навчальними закладами Румунії та України, що зміцнило місцеві та регіональні мережі, які підтримують освітні, культурні та громадські обміни. Сприяючи укладенню цих партнерств Союз українців Румунії підтверджує свою стратегічну роль у посиленні співпраці між двома країнами, доповнюючи таким чином ініціативи, присвячені розвитку місцевих громад.

Наприкінці дня, перед початком Гала-концерту, були вручені ювілейні плакетки партнерським установам СУР, міністерствам, місцевим органам влади, культурним та освітнім організаціям, а також членам Союзу та особам, які своєю діяльністю підтримали українську спільноту. Ця церемонія стала моментом публічної вдячності за партнерські відносини, які СУР розвивав протягом останніх десятиліть, та за постійний внесок румунських і українських установ у створення згуртованої та сильної спільноти.

Захід завершився ювілейним гала-концертом Союзу українців Румунії, програма якого включала вручення премій СУР, поетичні читання та виступи солістів та художніх колективів багатьох філій Союзу. Святкова атмосфера, супроводжувана оплесками присутніх, символічно ознаменувала день, присвячений українській ідентичності, солідарності та співпраці. 35 років діяльності СУР є не тільки історичною віхою, а й демонстрацією життєздатності спільноти, яка через культуру, освіту, діалог та єдність продовжує сприяти різноманітності та багатству румунського суспільства і зміцненню зв'язків між Румунією та Україною.

День пам'яті жертв голодоморів

Щороку в четверту суботу листопада Україна та українці у всьому світі, в тому числі й в Румунії, вишановують пам'ять жертв Голодомору 1932–1933 років, а також масових штучних голодів 1921–1923 і 1946–1947 років. У 2025 році День пам'яті припав на 22 листопада. Саме цього дня о 16:00 українці звідусіль долучилися до загальноукраїнської хвилини мовчання, щоб згадати мільйони невинних людей, яких забрав голод. Важливим символом цього дня є Свічка пам'яті - її запалюють на підвіконнях домівок і робочих місць після настання темряви. Кожен маленький вогник у вікні нагадує про нашу спільну пам'ять, скорботу та віру в майбутнє.

У 1928 році режим почав насильницькі хлібозаготівлі, у 1930-му розпочав масову колективізацію, що спричинила понад чотири тисячі повстань тільки в Україні. Незважаючи на це, до кінця 1931 року більшість селянських господарств було загнано до колгоспів, а сотні тисяч родин - розкуркулено. Уже навесні 1932 року від голоду померли сотні тисяч людей, але саме влітку того року Сталін ухвалив рішення остаточно «не втратити Україну», організувавши штучний тотальний голод.

Сьогодні, у XXI столітті, українці знову стикаються з агресією, що має ознаки геноцидної політики. Росія, як спадкоємиця тоталітарного режиму, застосовує методи

Союз українців Румунії відіграє значну роль у збереженні пам'яті про Голодомор. Наша організація регулярно проводить пам'ятні заходи, симпозиуми, освітні лекції та культурні програми, присвячені Голодомору. У різних повітах Румунії українські громади щороку організовують зустрічі, виставки, молебні та акції зі вишанування жертв.

Вишанування пам'яті про Голодомор - це нагадування про те, що злочини проти людяності не мають терміну давності. Цей день дає можливість не лише згадати минуле, але й переосмислити наше сьогодення: боротьбу за свободу, незалежність і право українців на існування. Пам'ять про Голодомор закликає до солідарності та єдності, до підтримки України, до усвідомлення того, що історія вчить нас бути сильними та непохитними перед обличчям будь-якого агресора. У цей день кожен може зробити простий крок - запалити Свічку пам'яті та зупинитися на хвилину тиші. Це невеликий акт, який об'єднує мільйони людей у всьому світі й свідчить про нашу спільну здатність пам'ятати, шанувати та протистояти злу.

Голодомор 1932–1933 років: цифри та факти

- Загальна кількість загиблих: від 3 до 7 мільйонів українців.
- Смертність у сільській місцевості: понад 15% населення, у деяких районах - до 25–30%.
- Найбільш постраждали регіони: Центральна та Східна Україна - Харківська, Полтавська, Київська, Дніпропетровська, Черкаська, Вінницька області.
- Населення постраждалих сіл: у багатьох селах померло від 30% до 50% мешканців.
- Діти серед загиблих: приблизно 1,5–2 мільйони дітей.
- Колективізація: у 1930 році понад 68% селянських господарств були загнано до колгоспів; конфісковано 72% орної землі.
- Розкуркування: понад 352 тисячі господарств.
- Хлібозаготівлі: від 1928 року держава забрала у селян основну частину врожаю, включно із зерном, хлібом та іншими продуктами.
- Спротив населення: у перші 7 місяців 1932 року 56% усіх антивладних виступів у СРСР відбулися в Україні.
- Заборона на виїзд: влада забороняла покидати райони голоду, що унеможливило втечу від голоду.
- Міжнародне визнання: Станом на кінець 2024 року 28 країн офіційно визнали Голодомор 1932–1933 років геноцидом українського народу.

Інформація з відкритих джерел

Голодомор був не стихійним лихом, а злочинном, спланованим і реалізованим комуністичним тоталітарним режимом. У 1932–1933 роках сталінська влада здійснила геноцид проти українського народу, організувавши умови, несумісні з життям: насильницьку конфіскацію продовольства, блокаду сіл і цілих районів, заборону виїзду з територій, де люди масово вмирали, придушення будь-якого спротиву. Голод супроводжувався постійним терором, репресіями, розкуркуленням, а також наступом на українську культуру, мову та інтелігенцію. Внаслідок Голодомору та інших штучних голодів Україна втратила мільйони життів. У 2006 році Верховна Рада України визнала Голодомор геноцидом українського народу.

Причини й механізми трагедії закладалися задовго до 1932 року. Після Жовтневого перевороту більшовики окупували Україну й знищили Українську Народну Республіку. Попри створення УРСР та короткий культурний ренесанс 1920-х, сталінський режим швидко придушив будь-які прояви національної самостійності. Українська нація, яка була великою, культурно розвинутою і мала сильні традиції державотворення, розглядалася як загроза імперській політиці Москви. Тому було обрано страшний інструмент - вбивство голодом, яке мало зламати спротив українців і позбавити їх можливості боротися за власну держав-

терору, масові вбивства, депортації, насильство, удари по мирних містах і селах, намагаючись зламати українську ідентичність так само, як це робив сталінський режим майже сто років тому. Черговим доказом цього став ракетний удар по житловій багатоповверхівці в Тернополі 19 листопада, коли загинули кілька десятків невинних людей, в тому числі діти.

Пам'ять про Голодомор стала важливим фактором суспільної мобілізації та міжнародної солідарності: світ дедалі глибше розуміє природу російської агресії, коли переосмислює уроки минулого, що знову відлунюють у сьогоднішніх злочинах проти мирного населення.

У цьому контексті особливого значення має міжнародне визнання Голодомору. Однією з важливих подій стало рішення Парламенту Румунії, який 23 листопада 2022 року ухвалив політичну декларацію про визнання Голодомору злочином проти українського народу та людства. За документ проголосувала переважна більшість парламентарів обох палат. Ініціатором став Микола-Мирослав Петрецький - депутат Парламенту Румунії та голова Союзу українців Румунії. Парламент Румунії не лише визнав Голодомор злочином, але й засудив будь-які форми використання голоду як політичного інструменту, підкресливши, що подібна практика зачепила й румунське населення Бессарабії у 1946–1947 роках.

Українська мова – душа народу**Українці Румунії відзначили День української мови цілою низкою культурних та освітніх подій**

Щороку 9 листопада українська спільнота Румунії відзначає День української мови – свято, що має глибокий символічний зміст і нагадує про те, що мова – це жива душа народу, яка поєднує покоління та зберігає ідентичність всюди, де вона звучить.

Це не просто дата в календарі, а вияв шани до українського слова, подяки всім, хто береже, навчає й передає його далі – у родині, у школі, в церкві, у громаді. Саме завдяки цим людям українська мова лунає по всій Румунії, єднаючи спільноту вірою, культурою та спільними цінностями.

День української мови у Реметах – поєднання духовності та культури

У неділю, 9 листопада, у селі Ремети Марамурського повіту відбувся Концерт релігійної музики, організований місцевою організацією Союзу українців Румунії (СУР).

Захід зібрав представників усіх релігійних конфесій української громади села, ставши яскравим прикладом єдності, духовної сили та культурного розмаїття українців цього регіону.

У святкуванні взяв участь голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький, який наголосив на символічному значенні подвійної події – Дня української мови та Концерту релігійної музики.

У своєму виступі він підкреслив, що, говорячи про релігію та культуру, ми торкаємося основ життя будь-якої громади, адже мова – це сутність існування народу, без якої втрачається його ідентичність.

«Народ може відбудувати інфраструктуру чи економіку, але без рідної мови втрачає свою сутність», – зазначив голова СУР.

Микола-Мирослав Петрецький також наголосив, що українці Румунії, особливо ті, хто живе біля кордону з Україною, гостро відчують біль і випробування, які переживає український народ.

Він підкреслив, що сьогодні українська мова стала відомою в усьому світі як символ боротьби за свободу, культуру та ідентичність. Попри численні історичні спроби її знищити, український народ зберіг свою мову й сьогодні є більш згуртованим, ніж будь-коли.

У цьому контексті голова СУР подякував усім, хто щодня працює задля збереження українського слова – вчителям, священнослужителям, культурним діячам і громадським активістам, адже саме завдяки їхнім зусиллям українська мова залишається живою та присутньою в освітньому, духовному й культурному житті спільноти.

Він також відзначив, що українці Румунії глибоко усвідомлюють важливість освіти рідною мовою, що підтверджується створенням нових навчальних груп у школах.

Так, нещодавно в Марамурському повіті було відкрито п'ять нових груп із вивчення української мови, що свідчить про зацікавленість молоді та підтримку батьків.

Окремо Микола-Мирослав Петрецький подякував селищному

голови Ремет Івану-Клаудію Брінзаніку за професіоналізм і відданість у розвитку громади, наголосивши, що справжній поступ можливий лише через співпрацю, взаємну повагу та пріоритет спільного блага.

Також він висловив вдячність Василю Пасенчуку, голові місцевої організації, голові Марамурської філії СУР Мирославу Петрецькому, заступнику голови СУР Івану Рекалу та всім, хто долучився до організації заходу й популяризації української культури.

Святкування в школах Сучавського повіту

З нагоди Дня української мови школи Сучавського повіту провели низку культурно-освітніх заходів, спрямованих на популяризацію української мови та збереження культурної спадщини.

У гімназійній школі села Арджель, під керівництвом учительки Черсели Чорней, учні представили художні виступи, тематичні виставки та взяли участь у творчих майстернях, присвячених українській культурі.

У Лупчинській школі під керівництвом Ірини Реуцу діти створили плакати та художні роботи, висловлюючи любов до рідного слова.

У Палтинській та Спертурській школах під керівництвом Константини Бурсук учні святкували українську мову піснею, кольором і творчістю, демонструючи повагу до традицій.

Також активну участь у відзначенні взяли учні гімназійної школи імені Петру Мушата в Сіреті та Вашківецької початкової школи, які підготували виставку плакатів українською мовою під керівництвом Мірабели Карп'як і Кармен Кришмар.

Учні школи в Келінешть-Купаренку, під керівництвом Лоредани Миндріштяну, вшанували свято тематичними піснями, віршами та малюнками.

Усі школи відзначили цей день по-своєму, але з однаковою любов'ю та гордістю, довівши, що українська мова – це скарб душі, пісня серця і міст між поколіннями.

Тульча – осередок мовної та культурної єдності

У місті Тульча члени місцевої організації СУР і молодіжної групи «Дунайські соколи» провели культурно-освітню акцію, присвячену збереженню мовної спадщини та зміцненню ідентичності українців Добруджі.

У приміщенні філії СУР на вулиці Корнеліу Гаврилова відбулися презентації, поетичні читання та виставка українських книг, які підкреслили роль освіти і культури у збереженні духовного надбання громади.

Учасники заходу мали змогу вдосконалити знання української мови, поділитися досвідом та познайомитися з новими методами її

(Продовження на 9 стор.)

Василь КАПТАРУ

Українська мова – душа народу.

Українці Румунії відзначили День української мови цілою низкою культурних та освітніх подій

(Продовження. Початок на 8 стор.)

Організатори прагнули заохотити молодь цінувати й передавати далі свої культурні цінності, тим самим підтримуючи традиції та рідне слово. Захід пройшов у теплій, дружній атмосфері, підтвердивши незгасний інтерес українців Тульчі до розвитку своєї мови й культури.

День української мови у школах Тіміського повіту

Свято української мови широко відзначали і в навчальних закладах Тіміського повіту, де викладають українську.

7 листопада діти українських груп дитсадків та початкових шкіл Лугожі, Штюці, Петроаса-Маре, Драгомірештах і Тімішоарі під керівництвом Аделіни Бобік, Маріани Брашовяну, Марії Ончі, Ліліани Гопоти, Йоани Турчин, Йонели Кващук та Ольги Багнат, святкували цей день із захопливими іграми, натхненними віршами, українськими піснями та створеними яскравими малюнками, дітьми.

Учні гімназійних шкіл у Бетгаузені, Бирні, Штюці, Дарові, Драгомірештах, Машлоку, Петроаса-Маре і Лугожі, а також Теоретичному ліцеї ім. Юлії Гасдеу - підготували літературні читання, виставки й творчі роботи, присвячені силі та красі українського слова. Вчительки Віолета Манзур, Мар'яна Кубаш, Йоан Сметкаш, Міоара Чінар, Марія Головчук, Марія Бежеря, Аделіна Грездак та Ана Грінь

не лише координували заходи, а й провели змістовні уроки про історію української мови, її витoki та внесок видатних діячів у збереження культури.

Про значення свята нагадала професорка Марія Сабо-Кондрей, шкільна інспекторка з української мови й голова Тіміської філії СУР: «День української мови - це день гідності та пам'яті. Це свято

тих, хто несе в серці своє слово. Завдяки зусиллям учителів, підтримці батьків і любові дітей, українська мова в Румунії залишається живою, сильною і гідною».

День української мови в Марамуреші - свято серця, пам'яті та єдності

9 листопада й українці Марамурешу відзначили День української мови - свято, що нагадує про силу слова, яке об'єднує покоління, зберігає ідентичність і живить духовність громади.

Цьогоріч події відбулися в усіх навчальних закладах, де українська мова звучить щодня - у Сігеті-Мармаціей, Вишівській Долині, Кречунові, Лузі над Тисою, Бистрому, Полянах, Квасніці та інших населених пунктах Марамурешу. У школах і дитячих садках панувала особлива, майже домашня атмосфера. Учні декламували вірші, співали українські пісні, малювали та створювали плакати, присвячені рідній мові, а молодші діти з радістю долучалися до мовних ігор, танців і колективних творчих завдань.

Свято стало нагодою для кожного, від наймолодших до старших учнів, заново відчувати тепло рідного слова, згадати історію своєї гро-

мади, її пісні, звичаї та літературну спадщину. У класах лунали вірші Шевченка, Лесі Українки, сучасних українських авторів, а в очах дітей відбивалася гордість за те, що вони є носіями цієї мови.

Учителі української мови підготували тематичні виставки, мовні конкурси та короткі презентації про історію української мови, її розвиток і роль у формуванні національної самосвідомості. Вони наголошували, що зберегти мову означає зберегти пам'ять і душу народу, а школа - це саме те місце, де цей скарб передається далі, від серця до серця.

«Українська мова – мова світу»: святкування Дня української мови в Констанці

8 листопада й українська громада Констанци відзначила День української мови в Румунії - свято, яке об'єднує серця, нагадуючи, що рідне слово є нашим найбільшим скарбом, джерелом ідентичності та духовної сили.

У приміщенні представництва Союзу українців Румунії в Констанці відбувся яскравий культурний захід під назвою «Українська мова – мова світу». До свята долучилися представники місцевої громади, дорослі та діти, а також друзі з інших етнічних спільнот повіту та українці, які знайшли прихисток у Румунії.

Програма заходу поєднала мистецтво, пісню, танець і слово - усе те, що живить душу української культури. Учасники представили художню виставу, натхненну мотивами традиційного українського

весілля, що символічно нагадувала про єдність поколінь, красу народних звичаїв і силу українського слова, яке пронизує кожен обряд, пісню та емоцію.

У теплій, майже родинній атмосфері учасники говорили про значення рідної мови, як про міст між минулим і майбутнім, як про основу, що тримає громаду разом, навіть далеко від Батьківщини. Після мистецької програми відбулися дружні бесіди, під час яких обговорювали роль української мови у формуванні особистості та збереженні національної свідомості, а також дегустація традиційних українських страв.

Українська мова того дня звучала особливо урочисто - у віршах, піснях, жартівливих діалогах і побажаннях. Вона стала не лише темою святкування, а його живим серцем, мовою радості, єдності та миру.

День української мови в Румунії - це свідчення живучості й сили українського духу, який з покоління в покоління продовжує звучати, єднати і надихати.

(Закінчення на 13 стор.)

Українська громада міста Клуж-Напоки відсвяткувала 235-ту річницю П.Гулака-Артемовського

25 жовтня, у незвично теплу та погожу днину, українська спільнота міста Клуж-Напока зібралася на Філологічному факультеті Університету імені Бабеша-Бойої відзначити річницю Петра Гулака-Артемовського (1790-1865) – видатного українського письменника, поета, байкаря, перекладача, науковця та педагога. Він був одним із засновників «Українського журналу» (1824-1825) та лідером Харківської школи романтиків, що сприяло розвитку української словесності. Він також є відомим як автор першої віршованої байки українською та перших в українській літературі романтичних балад. Значення його творчості полягає в тому, що він виступив зі своїми українськими поезіями якраз у той час, коли освічені люди вважали, що українська мова «забута» й «вмирає». На думку фахівців, його твори заклали ґрунт для подальшого розвитку української літератури, а тому вони згадуються і вивчаються ще у шкільній програмі.

Подію «235 років від народження байкаря Петра Гулака-Артемовського», організовану і проведену в результаті співпраці Клузької філії Союзу українців Румунії та Відділу української мови на кафедрі слов'яністики місцевого університету, було розпочато гімнами Румунії та України. Серед присутніх, окрім викладачів та студентів, були члени Клузької філії СУР, а також численні гості з України, які, рятуючись від війни, тимчасово проживають у цьому місті.

Після вітального слова голови Клузької філії СУР пана І.Гербіла, студентка третього курсу Лавінія Сакала зачитала румунською доповідь на тему: «Петро Гулак-Артемовський – один із найвидатніших представників раннього українського відродження». У цій роботі вона зазначила в першу чергу: «Український письменник, поет і байкар Петро Гулак-Артемовський своєю літературною та громадською діяльністю став визначним явищем у розвитку української національної культури». Після стислої оповіді про навчання та становлення митця, як викладача та науковця, дівчина перейшла до його творчої діяльності. «Перші твори Гулака-Артемовського з одного боку виявляють його як послідовника традицій класицизму, а з іншого – як прихильника нових літературних стилів і напрямів, зокрема просвітницького реалізму», – нагадала доповідачка. Надалі вона зупинилася на творчому аналізі тематики байки «Пан та собака» (1818) – «байка, що принесла визнання, здобувши високу оцінку сучасників і критиків». Студентка також говорила про твори «Солопій та Хівря» (1819) і баладу «Рибалка» (1827). Це, напевне, одні із найвідоміших творів Гулака-Артемовського. Їх також відносять до найвдаліших як за формою так і за змістом. На думку студентки «можна стверджувати, що Петро Гулак-Артемовський розвинув традиції, започатковані Іваном Котляревським щодо демократизації української мови, суттєво збагативши її літературну форму елементами народної лексики. Переосмислюючи слова Миколи Костомарова, можна сказати, що Гулак-Артемовський був глибоким знавцем українського життя і традицій, а його творчість яскраво відображає національний характер української людини».

Доповідь «Петро Петрович Гулак-Артемовський – український письменник, вчений, перекладач, поет, байкар» зачитала українською студентка третього курсу Анастасія Федурян. У цій роботі дівчина звернула увагу на людський вимір постаті цього відомого митця. Початком її розповіді став опис дитячих років письменника, сповнених втрат та смутку. Скрутними були роки навчання у Києві, тяжкою стала втрата коханої дівчини. Після декількох років учительовання та посиленої самоосвіти в приватних бібліотеках польських магнатів під час перебування на Волині, молодий талановитий юнак по приїзді до Харкова розпочинає свою педагогічну кар'єру. «У 31 рік Петро Гулак-Артемовський став викладачем Харківського університету. Перші 13 років Петро Петрович працював в університеті та в інституті шляхетних панянок... безоплатно, працював із повною віддачею – на добровільних засадах і з величезним натхненням», – підкреслила доповідачка. Гулак-Артемовський був професором, деканом і останнім вибірним ректором Харківського університету. Викладанню та адміністративній роботі письменник віддавав усі свої сили, бо «був відповідальним за своїх друзин, дітей; знав, що він годувальник і опора рідних». Студентка також підсумувала й літературну діяльність Гулака-Артемовського, який «у 27 років увійшов у літературу, коли 17 вересня 1817 року ...написав українською мовою перший оригінальний вірш – «Справжня добрість (Писулька до Грицька Прокази)»». Наголошуючи під кінець на значенні його творчості, студентка навела слова українського літературознавця С. Єфремова: «Уже першими своїми творами Гулак-Артемовський закріпився був на першорядного поета, що почин Котляревського не тільки міг далі посунути, а й підвести під нього глибшу підвалину насутичних інтересів життя».

Доцент, доктор філологічних наук пан І.Гербіл свою доповідь «"Пан та Собака" – блискучий зразок антикрипосницької сатири Петра Гулака-Артемовського» розпочав із короткого введення в історію зародження байки у світовій літературі. Петро Гулак-Артемовський був одним із основоположників цього жанру в українській літературі: «Байкарський доробок Гулака-Артемовського дуже різноманітний. Сам поет характеризував свої байки по-різному: "казка", "писулька", "супліка", "приказка". Байки Гулака-Арте-

мовського набули свого часу дуже великої популярності. Вони ходили в списках, їх вивчали напам'ять», – зазначив викладач. Переходячи до байки-казки «Пан та собака» (1818), пан Гербіл зазначив, що вона була створена на основі творів польського письменника І.Красіцького: «П. Гулак-Артемовський розширив «приповістку» польського письменника до 183 рядків, надавши твору виразного протипанського звучання. Під пером українського байкаря ця тема вирішується цілком оригінально. Національний колорит і соціальна актуальність тут підкреслюються багатьма сюжетними деталями і авторськими коментарями». Далі йшлося про тему, дію та мораль твору, про характеристику персонажів, про реалістично-сатиричні тенденції та злободенні питання суспільного життя, підняті у цій байці.

(Продовження на 12 стор.)

Ольга СЕНИШИН

XV-й Ярмарок лісових ягід у Ізвоареле Сучевей

У самому серці Буковини, в мальовничому селі Ізвоареле Сучевей, 23 жовтня 2025 року відбулося справжнє свято осені – XV-й Ярмарок лісових ягід, який уже став невід’ємною частиною культурного життя громади. Цей захід, організований Восьмирічною школою ім. Іона Афлоарей, зібрав разом учнів, учителів, батьків, місцевих жителів і гостей із різних куточків повіту, перетворивши Будинок культури на осередок радості, народних традицій і вдячності природі за її щедрі дари.

Важливу роль у реалізації цього проєкту вкотре відіграв Союз українців Румунії, постійний партнер і щирий прихильник усіх заходів, спрямованих на збереження місцевих звичаїв, духовних цінностей і культурної спадщини української спільноти в Румунії. Саме завдяки фінансовій і моральній підтримці Союзу, такі ініціативи мають змогу розвиватися, об’єднувати людей і надихати молоде покоління на повагу до свого коріння.

Під час урочистого відкриття ярмарку, голова Сучавської філії Союзу українців Румунії Ілля Саучук наголосив на важливості таких заходів для збереження культурної ідентичності та подякував організаторам за відданість справі виховання молоді в дусі традицій, поваги до праці й природи.

Особливі слова вдячності лунали на адресу директорки школи, Кризантеми Александер, людини надзвичайно енергійної, натхненної та відданої своїй роботі. Саме завдяки її ініціативності, любові до громади й вмінню об’єднати навколо себе учнів, педагогів і батьків, ярмарок перетворився на справжній приклад шкільної та громадської співпраці. Разом із талановитим вчительським колективом директорка створила атмосферу спільності, де кожен міг долучитися до спільної справи та відчути себе частиною великої родини.

Не менш вагомим був і внесок батьківської громади, яка з великою любов’ю допомагала дітям у підготовці стендів, оформленні виставкових куточків і приготуванні традиційних страв. Дружнє змагання між класами лише добавило святу енергії та натхнення, адже кожен прагнув вразити відвідувачів своєю винахідливістю, майстерністю та багатством смаків.

На столах, прикрашених осінніми квітами та рушниками, сяяли варення, джеми, сиропи, соління, компоти й настоянки, виготовлені з лісових ягід – малини, ожини, чорниці, шипшини, суниці та обліпихи. Особливою популярністю користувався стенд Лоредани Стойки, виробниці з Молдови-Сулиці, відомої своїми натуральними продуктами та щирою любов’ю до традиційної кухні.

Після кулінарної частини гості мали змогу насолодитися барвистою концертною програмою, підготовленою юнаками та дівчатами з різних куточків Буковини. На сцені виступили творчі колективи, які представили народні пісні, танці та обряди: «Удештенські квіти» (Удешть), «Румунчики» (Поляна Штампей), «Гірська півонія» (Кирлібаба), «Брезянка» (Бряза), «Гуцульські пагонці» (Бродіна-де-Сус) та улюблений місцевий гурт «Ізворашул» із Ізвоареле Сучевей. Їхні виступи стали справжнім свідченням того, що молоде покоління береже і продовжує традиції предків.

Організатори щиро подякували мерії громади Ізвоареле Сучевей, зокрема меру Тіберіу Мехну та заступнику мера Бен’яміну Вовчуку за постійну підтримку школи й зацікавленість у розвитку культурного життя громади.

XV-й Ярмарок лісових ягід став не просто святом осені, а символом єдності, працьовитості та любові до рідного краю. Він ще раз довів, що традиції Буковини живі, а громада Ізвоареле Сучевей залишається згуртованою завдяки своїй культурі, природі та спільним цінностям.

“Коли ми шануємо свої звичаї, ми шануємо самих себе”, – ці слова, що не раз звучали під час заходу, якнайкраще передають дух цього чудового дня – дня, коли Буковина вкотре розцвіла барвами осені, української пісні та людської доброти.

Делія МАРТИНЯК

ВЕЧОРНИЦІ У ВІНЗІ: ТРАДИЦІЇ, МУЗИКА ТА РУКОДІЛЛЯ

7 листопада українська громада у Вінзі відродила чарівність давніх традицій на перших вечорницях, організованих місцевою організацією Союзу українців Румунії в Арадському повіті.

У казковій атмосфері юнаки громади зібралися в нещодавно відкритому приміщенні організації, запрягли коней у віз і, під звуки музики та в піднесеному настрої, вирушили до місця, де на них із нетерпінням чекали дівчата. Святкова обстановка була сповнена енергії, радості та веселощів, нагадуючи про ті часи, коли вечорниці збирали людей для співів до пізньої ночі, розповідей, народних танців і передавання традицій від старших до молодших. На завершення відбувся перегляд фільму про вечорниці у Вінзі, що дозволив учасникам поринути в історію села.

Молоді дівчата із заплетеним у коси волоссям та одягнуті у традиційний український костюм і займалися рукоділлям: одні плели вовняні шкарпетки, інші шили або здобували нові вміння від старших жінок, які з радістю ділилися давно забутими таємницями села. Хлопці тим часом готувалися до ігор вечорниць, випробовуючи свою силу в рубанні дров і розколюванні пеньків до останніх трісок, створюючи справжню атмосферу народних забав.

Від імені керівництва Арадської філії Союзу українців Румунії захід відвідав т.в.о. голови Дмитро Стулянек, який привітав організаторів та зазначив, що молодь громади бережливо зберігає традиції і цінності минулих поколінь. Господиня вечорниць, голова місцевої організації СУР Оксана Габор разом із родиною гостинно зустріла учасників і пригостила їх хлібом, випеченим у глиняній печі, підкресливши значення таких заходів для збереження культурної ідентичності та духу громади.

Цією ініціативою українська громада у Вінзі ще раз довела, що традиції не втрачаються, а зберігаються, оживають і наповнюються новим змістом з кожним поколінням.

www.uur.ro

Українська громада міста Клуж-Напоки відсвяткувала 235-ту річницю П.Гулака-Артемовського

(Закінчення. Поч. на 10 стор.)

«За зовнішнім балагурством і лукаво-іронічним стилізуванням епістолярного звернення, пересипаного влучними народними приказками, відчутна своєрідна полеміка з тими, хто виступав проти «низьких» сюжетів у літературі і «подлих» характерів з життя простого люду,» – звернув увагу доповідач. Словами І.Франка про значення цього твору він завершив свою роботу: «Хоча основана на фальшивій ідеї, що признає управління підданства, а тільки висміює явні надужиття і капризність панів, яким підданий ніколи не може догодити, ся байка ... була деяким ферментом, що збуджував думки про потребу реформи селянських відносин».

Уривок із цієї байки, а точніше висновок головного героя в кінці твору, зачитала редакторка дитячого журналу «Дзвоник» О.Сенишин. За її допомогою було організовано декламування й інших творів П. Гулака-Артемовського представниками української громади, що опинилися в Клужі після початку повномасштабного вторгнення росії на територію України. Вони все частіше приймають участь у наших подіях не тільки в якості пасивних слухачів, але й активних творців. Цього разу біженці з України вибрали твори Гулака-Артемовського у відповідності до улюбленої чи важливої для них тематики.

Таким чином на заході прозвучали уривки з першого вірша, написаного автором українською, – байки «Справжня добрість» (1817) у виконанні Крючовенко Любові – та уривок із байки-казки «Солопій та Хівря» (1819) у виконанні Ірини Щур про нещастя, пихатість та обмеженість. Віршовану «побреженьку» «Тюхтій та Чванько» (1819) про віршомазів та марнотратників паперу, а також епіграф до цього твору, зачитала пані Надія Книш. Пролунали також у чудовому емоційному виконанні байки, створені у 1827 році: «Батько та Син» про старі методи виховання в інтерпретації пані Ольги Павлюк; «Рибка» про людську глупоту, продекламована пані Оленою Астафєвою, та «Дві пташки в клітці» про тугу за

волею, яку зачитала Тетяна Захарова. Пані Олена Пономаренко прочитала баладу «Рибалка», яка була однією з перших романтичних поезій в українській літературі. Із творів останнього періоду митця прозвучали «Петро мужик непокорний» у виконанні пані Анастасії Дено, а також «Сину моєму», яку зачитала пані Лідія Гливіч. Пані Сенишин також навела слова вихованця і студента П.Гулака-Артемовського, потім професора Петербурзького університету, відомого мовознавця М.І.Костомарова, який у своїй «Автобіографії» так описав природний талант свого наставника: «Гулак-Артемівський – людина, безперечно, поетично обдарована, як засвідчили його малоросійські вірші... (Він) залишився безсмертним як народний малоросійський поет: ніхто не перевершив його у знанні всіх тонкощів малоросійської народності й у непідробному мистецтві передавати їх поетичними образами і прекрасною народною мовою. А між тим все своє життя він і не здогадувався, в чому справді міг бути неперевершеним і уславитись як літератор! Свої малоросійські вірші писав він для забави і вважав їх не більш як забавою...».

У продовженні не тільки заходу, але й теми українського письменництва – на цей раз сучасного, відбулася презентація збірки румунською мовою «Між коханням і смертю» Михайла Гафії Трайсти у перекладі Степана Крістіана Давида Трайсти. В передмові цю книгу називають «літературним твором, який поєднує канонічні жанри – епічний, ліричний і драматичний, а також різноманітні стилі вираження». Збірка, яка вийшла друком у цьому році за фінансової підтримки Союзу українців Румунії, описує міжвоєнний період на Мараморошині та розкриває життя героїв «між вічними полюсами – коханням і смертю». У ній можна знайти відображення не тільки побуту і традицій українців Румунії, але й «сукупності внутрішніх людських трагедій та переживань». Тому цю «марамороську поему», як її називає сам автор, рекомендують прочитати широкому колу шанувальників сучасної літератури.

Українська мова – душа народу.

Українці Румунії відзначили День української мови цілою низкою культурних та освітніх подій

(Закінчення. Початок на 8 стор.)

День української мови відзначили також в Арадї

Особливо тепло та душевно пройшло святкування Дня української мови і в Арадї, де 12 листопада місцева філія Союзу українців Румунії зібрала у своєму приміщенні дітей, батьків, учителів та членів громади. Тут, у затишній атмосфері, переповненій щирістю та дитячим захопленням, юні учасники читали вірші, співали українські пісні і представляли невеликі літературні постановки. Їхні виступи стали нагадуванням про те, що мова живе доти, доки звучить у голосах дітей – чистих, відкритих і сповнених допитливості.

Учасники заходу підкреслили, що для місцевої української громади це свято завжди є нагодою зібратися разом і відчутти силу спільності – ту невидиму нитку, яка єднає минуле із сьогоденням. Захід став чудовою можливістю для дітей не лише проявити свої таланти, а й відчутти гордість за те, що належать до української спільноти Румунії.

Під час зустрічі т.в.о. голови філії Дмитро Стулянек висловив окремі слова вдячності вчителям та організаторам, які докладають значних зусиль, щоб діти мали доступ до якісного навчання рідною мовою та зростали у повазі до свого коріння.

Завершилося свято у дружній, майже родинній атмосфері, яка ще раз засвідчила: День української мови – це не лише про слова та книжки, а про людей, які зберігають мову у своїх серцях і передають її далі.

Клуз: творчість, наука і молодь у центрі святкування Дня української мови

Особливий акцент у відзначенні Дня української мови цього року зробила Клузька філія Союзу українців Румунії, яка спільно зі спеціальністю «Українська мова і література» Університету ім. Бабеша-Бойоя провела вже четвертий Конкурс літературних творів та науково-дослідницьких ініціатив. Упродовж двох тижнів, з 30 жовтня до 13 листопада, студенти Філологічного факультету змагалися у трьох різних секціях, отримавши змогу проявити як творчу уяву, так і академічні здібності.

Цьогорічний конкурс охопив три напрями: оригінальну літературну творчість, есеїстику та наукові статті, а також переклад з української мови. Такий поділ дозволив молоді обрати саме той формат, в якому вони можуть найповніше розкритися – від поезії та прози до аналітичних текстів і перекладацьких вправ. Захід став чудовою нагодою не лише для виявлення талантів, а й для форму-

вання академічної спільноти, що розвиває українські студії в Клузі.

Публічні презентації робіт та урочисте нагородження переможців відбулися 13 листопада на Філологічному факультеті. У складі журі працювали викладачі кафедри української мови та літератури – фахівці, які щодня формують нове покоління знавців української мови у Румунії.

Зустріч відкрив голова Клузької філії СУР, доцент д-р Іван Гербіл, який нагадав студентам історію встановлення Дня української мови в Румунії та підкреслив глибоку символічність цього свята. Він наголосив, що мова є не лише засобом спілкування, а й духовною спадщиною, яка формує зв'язок між поколіннями та зберігає культурну пам'ять.

Після представлення конкурсних робіт журі визначило переможців четвертого конкурсу:

Секція «Літературна творчість»:

- I премія – Анастасія Федурян

Секція «Есе / наукова стаття»:

- I премія – Білчек Джессіка-Рахела
- II премія – Папаріга Іван-Алін
- II премія – Бочкорек Василь-Йонел
- III премія – Болдя Амалія-Камелія

Секція «Переклад»:

- I премія – Фірішак Лариса-Таня
- II премія – Сакала Марія-Лавінія

Конкурс у Клузі вкотре підтвердив: українська мова в університетському середовищі не лише зберігається, а й активно розвивається, надихаючи молодь писати нові роботи, досліджувати та творити, і саме це є найкращим свідченням її життєвої сили.

♦ С М О Р І Ж К А Д Л Я Д І Т Е Й ♦

22 ЛИСТОПАДА У СВІТІ
ВІДЗНАЧАЮТЬ – ДЕНЬ
СИНІВ (СИНА)

Хоч і невідома історія появи цього сімейного характеру свята, воно завоював любов у населення нашої планети. У цей день батьки обдаровують своїх синочків подарунками, а головне, любов'ю та захистом.

Побажаймо всім синам і їх батькам - На Многая Літ! Радості, успіхів і доброї долі!

«БАБИНЕ ЛІТО»

(легенда)

Восени багато роботи для жінок. Не встигне жінка вибрати цибулю і часник, як вже квасоля проситься – тріскають стручки і показують білі зуби. А кукурудза, буряки, картопля... А сливи, яблука, груші! Треба ж назбирати і грибів, ожини, горіхів. Та що там казати: роботи по вуха. Бо й треба посадити, пересадити, розсадити... Зібрати, перебрати, перекласти, висушити, змолотити, очистити, поскладати, дозбирати... Зима питає, де літо було.

Зібралися жінки на раду. Вирішили вирядити до цариці Осені свою посланницю – чесну і працьовиту дівчину, щоб переказала Осені їх вічний жаль і попросила полегшити клопоти.

А жила цариця Осінь не далеко, не близько, а за сімома горами, за п'ятьма лісами, за трьома ріками. Та й дорога була небезпечна. Тож жінки порадили дівчині завжди бути обачною, не спокушатися на жодні зваби!

Йде, йде дівчина, перейшла одну гору, втомилася, сіла відпочити над річкою. Десь взялися два парубки та до неї з облесливими словами. Зчинили між собою бійку за дівчину. А вона за цей час скочила в річку і перепливла щасливо на другий берег. Раділа, що обминула спокусу, бо мала стати чесною перед царицею Осінню.

Пішла дівчина далі. Дорогою вона мала ще багато пригод, але щасливо дісталася до цариці Осені. Передала їй прохання жінок: продовжити восени два-три тижні літа, щоб встигнути зібрати врожай.

– Гаразд! – сказала цариця Осінь. – Кожного року відтепер буде ще тепла пора і назвете її «бабиним літом». А щоб ви поквапились зі збором урожаю, я подаватиму вам знак, що йде «бабине літо», літаючим по полях павутинням.

Іван ДРАЧ

САМОТНЯ ЛАСТІВКА

Самотня ластівка на дроті –
Одним одна, самотина.

Всі ластівки давно в польоті, –
Чому ж без вирію вона?

Така вже осінь, що аж голо.

Вже іній сонце розпина.

У вирій лист летить навколо,
Її мина, її мина.

Чи, може, їй крило підбито,

Чи, може, впала їй вина.

Тут розп'ястися з цілим світом –
Така печаль, що аж до дна.

Чи, може, так поля ці любить,

Вже йде морозу сивина.

А хто ж в мороз їх приголубить?

За все покутує вона.

До вирію ще стільки далей,

Вона ж стоїчно не зрина.

До тисячі моїх печалей

Іще одна – і не одна...

• У бабине літо
Легке срібне сито,
Не руками ткане,
Летить ось над нами.
Що ж це, дитинко?
Це - ...

павутинка

Розкажіть, діти, хто те добре знає,
Яке коротке літо восени буває?

(Бабине літо)

Цікаво знати

ДЕРЕВО-МАТЕМАТИК

У західній тропічній Африці (Гана, Сьєрра-Леоне, Берег Слонової Кістки) росте дерево, яке вмє множити і складати. У нього дуже складна назва – *Schumannia phyton problematicum* (*problematicum* – «задачного»). Воно належить до сімейства маренових. Дерево знає правила арифметики. Кількість листя на дереві (N) можна за формулою: $N=12Y+4$. Буква «у» означає вік дерева в роках.

♦ С М О Р І Ж К А Д Л Я Д І Т Е Й ♦

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ ТА МОВИ

Свято української писемності та мови було встановлено Указом президента України 1997 р. У цей день вшановується Преподобний Нестор-літописець (близько 1050-1114 рр.), якого вважається прабатьком української писемної мови. Йому завдячуємо «Повість минулих літ» та «Житія святих».

Всі ми, народжені в українських родинах, повинні любити, шанувати, розмовляти, гордитись своєю рідною українською мовою!

Не говори про УКРАЇНСЬКУ МОВУ, говори УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ! Цього буде досить.

Цікавинки

КРИЛАТІ ПАСТУХИ

У нас людині допомагають пасти худобу домашні собаки. А от у деяких африканських країнах вдаються до послуг крилатих помічників – журавлів. Вони пасуть цілі череди корів. Відлучиться якась худобина – крилатий пастух одразу знайде й прижене її до гурту.

ЧУДОДІЙНА «КОРОВА»

Сир, як відомо, робиться з молока. Молоко дають кози, вівці, корови... А от у Південній Америці зустрічаються просто-таки чудесні «корови» – зелені, гіллясті, листаті. Дерево – та й годі! З соку цього дерева,

– білого, смачного на молоко, – роблять сир!

Добувають молоко дуже просто: просвердлюють дірку в корі, втикають трубочку, і воно само капає у «дійницю».

ЗМІЯ-СТОРОЖ

До крамниці, де немає жодної людини, крадеться злодій. І раптом йому щось обплутує ноги, не дає й кроку ступити. Змія! Якщо на крик переляканого злодія ніхто не набіжить, то він може й згинуть.

Часто послугами змій-сторожів користуються в Сідней, Австралії. Тільки за послуги платять не змії, а її господареві-дресувальнику.

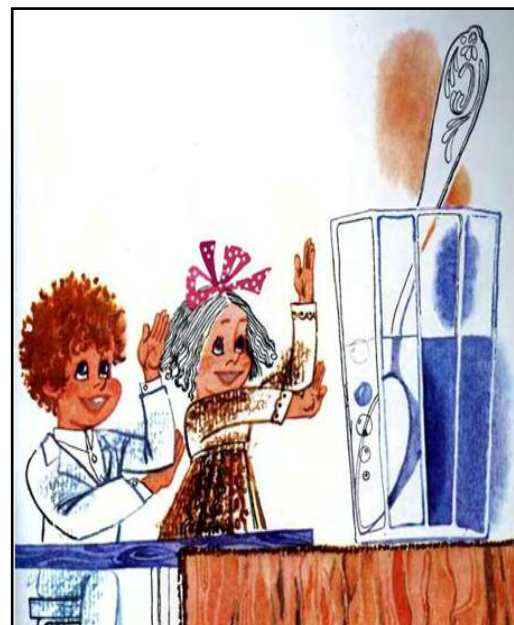
Чи знаєте ви, що:

✧ Питання походження слов'янської писемності залишається досі остаточно не з'ясованим. Але однозначно визнано факт її існування ще до Хрещення Русі. Про це маємо декілька свідчень у стародавніх літописах.

У «Житії» слов'янського просвітника Кирила зберігся переказ, що він бачив у 860 р. в кримському Херсонесі (Корсуні) книги, написані «руськими письменами». Ці ж «руські письмена» згадують й арабські письменники X століття. В історичних джерелах зустрічається також повідомлення про те, що руська писемність, нарівні з староєврейською, розповсюджувалася в Хазарії. Важливим свідченням того, що писемність була відома в Київській Русі ще до хрещення, стала знайдена в 1949 р. в одному зі смоленських курганів глиняна посудина середини X ст. з давньоруським написом «гороухца» (гірчиця).

КМІТЛИВІ ДІТИ

– Діти, ложку золоту
Я поклав у кислоту.
Поясніть,
Якщо хто зна,
Чи розчиниться вона?
Всі гукнули хором:
– Ні-і-і!
– А чому?
Скажіть мені.
– Бо інакше
Ложку ту
Ви б не клали в кислоту!

Українські вечорниці в Банаті: традиції, ремесла та міст між поколіннями

Проєкт «Українські вечорниці в селах Банату», ініційований Тіміською філією Союзу українців Румунії, продовжився новою зустріччю, що цього разу відбулася в селі Малі Ремети.

Увечері 28 жовтня в домі Анни Арси, українки, яка переселилася на банатські землі з Марамурешу, зібралися члени місцевої організації СУР Малі Ремети разом із дітьми, що вивчають українську мову в Машлоцькій гімназійній школі.

На захід завітали люди, небайдужі до українських традицій та народних звичаїв, а також почесні гості: голова Тіміської філії СУР Марія Сабо-Кондрей, перший заступник голови Василь Дрозд, голова місцевої організації Малі Ремети Анна Грінь, голова місцевої організації СУР Джармата Іван Болдіжар, місцевий радник Михайло Арсу, молодший помічник менеджера Ніколета Грінь та майстер Едмунд Дандоці.

Під час вечорниць діти відкрили для себе таємниці українських ремесел. Найстаршою учасницею була бабуся Параска Панчек, яка разом з іншими жінками та головою місцевої організації СУР Малі Ремети навчила молодь плести вовняні шкарпетки, шарфи й рукавички, а також шити та в'язати гачком.

Під часу заходу діти й дорослі також пряли вовну й чистили кукурудзу. Наприкінці господарі пригостили всіх традиційними українськими стравами: голубцями, варениками, кукурудзяним хлібом, кремзликами, колачами з маком і горіхами та пухкими пончиками.

Музичний супровід забезпечили Ніколета Грінь та Лука Сарлі, які виконали на скрипці мелодії, характерні для народних вечорниць.

Союз українців Румунії продовжує підтримувати такі заходи, що спрямовані на збереження та популяризацію українських народних традицій, звичаїв і ремесел у селах Банату.

www.uur.ro

Українська кухня Добруджі: традиції, що об'єднують покоління

1 і 2 листопада 2025 року в приміщенні Тульчанської філії Союзу українців Румунії відбувся культурно-гастрономічний захід «Українська кухня Добруджі – старовинні українські рецепти», присвячений популяризації кулінарної спадщини українців регіону.

Метою проєкту стало заохочення молоді до збереження традиційної кухні, просування автентичних рецептів, які передаються з покоління в покоління, а також створення простору для спілкування, навчання й обміну досвідом між різними поколіннями громади.

Захід відбувся в теплій і творчій атмосфері, об'єднавши членів вокального гурту «Задунайська Січ» та молодь колективу «Дунайські Соколи» місцевої організації СУР у Тульчі. Учасники готували традиційні українські страви, ділилися сімейними таємницями приготування й згадували історії, пов'язані з домашнім смаком дитинства.

Подія викликала щирий інтерес і натхнення серед присутніх, які оцінили можливість долучитися до кулінарної спадщини українців у живому, інтерактивному форматі. Захід показав, що молоде покоління може стати активним носієм української культури, якщо йому надати можливість пізнавати її через практику, спілкування та творчість.

Організатори наголосили, що це лише початок серії подібних ініціатив, спрямованих на збереження та передачу нематеріальної культурної спадщини українців Добруджі наступним поколінням.

www.uur.ro

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ:

Головний редактор – Василь КАПТАРУ

Іван КОВАЧ

Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ та Роман ПЕТРАШУК

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК

Друкарня «RCR PRINT» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988 Adresa redakției:

Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: vilne.slovo@uur.ro/ Адреса сайту СУР: www.uur.ro

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.